

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

Universitätsbibliothek Paderborn

Epitome I. Alvarez De Paz In omnes libros De Vita Spirituali Eiusque Perfectione

Álvarez de Paz, Jacobo

Antverpiæ, 1620

Quomodo perfectio exponatur illis verbis, diliges Dominum Deum tuum ex
toto corde tuo, & ex tota anima tua, & ex omnibus virtutibus tuis. caput.
24.

[urn:nbn:de:hbz:466:1-49057](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-49057)

qui quàm longè sit, à perfectione iustitia proficiendo cognouit. Nam pia humilitas est, quæ incipientes ad augmentum virtutum effert; proficientes in perfectionem inuehit, & perfectos, & sanctos in adepta perfectione ac mentis puritate custodit.

CAP. XXIV.

Quomodo perfectio exponatur illis verbis, Diliges Dominum Deum tuum ex toto corde tuo, & ex tota anima tua & ex omnibus viribus tuis.

Multa de vitæ spiritualis perfectione diximus, quæ iustus, vt respicit Deum, perfectus nuncupatur: & multò plura & laetiora diceremus, si tanta esset nostra solertia, vt Christi Saluatoris nostri verbum inueniret, quo perfectionem, aut consilio suavit, aut præcepto & iussione mandaret. Puto sanè perfectionem illis Domini verbum esse contentam, quæ habentur apud Mattheum. *Diliges Dominum Deum tuum ex toto corde tuo, & ex tota anima tua, & ex tota mente tua.* Quibus Lucas addidit, *Et ex omnibus viribus tuis.* Marcus autem, *& ex tota virtute tua.* Et in Deuteronomio adhuc adiectum est *Ex omni fortitudine tua: vt sex modis Dominum*

Matth.

22.

Luc. 10.

Marc.

12.

Deut. 6.

num à nobis diligendum sciamus, in quorum obseruatione tota vitæ Christianæ perfectio sita est ac constituta. Videamus igitur quo pacto perfectio nostra his verbis Saluatoris nostri contineatur. Mandatum ergo charitatis Dei, primum & maximum est. Primum, non quidem ordine Scripturæ, quia alia prius in sacris paginis feruntur mandata; sed primum dignitate virtutis: quoniam rem dignissimam præcipit, nimirum vitæ nostræ perfectionem, quam in nostri cursus initio præ oculis habemus, ut ad eam tota mentis auiditate curramus. Maximum etiam est, quia virtutem maximam præcipit, & omnium præstantissimam, ad quam reliquæ omnes virtutes referuntur, & ad eam, aut assequendam aut promouendam, aut in sua pulchritudine conseruandam ordinantur. Est etiam primum mandatum, primò quidem in intentione Dei iubentis, qui sui amorem præcipit tamquam finem, ad quem omnia alia præcepta, & vniuersæ virtutum actiones diriguntur. Quod significat Paulus *i. Tim.* *1.* dicens: finis præcepti est charitas, de corde puro, & conscientia bona & fide non ficta. Et regius Vates cum ait: Omnis consummationis vidi finem, latum mandatum tuum nimis. Quod mandatum latissimum charitatis præceptum esse docet Augustinus in hæc verba, latum mandatum non intelligo,

nisi charitatem. Latum est mandatum charitatis nimis, mandatum illud geminum, quo iubetur Deus & proximus diligi. Quid autem latius, quam ut ibi pendeat tota lex & omnes Prophetæ? Deinde primum est in necessitate obuersationis; quia sine Dei dilectione, nec homo Dei similitudinem habet, nec ita ut proximè ad vitam æternam sibi proficit, alias leges & mandata custodit. Quare ergo hoc primum ac maximum mandatum vocatum est, nisi quia vitæ spiritualis perfectionem comprehendit, quæ prima est, & maxima omnium virtutum; prima, quia finis reliquarum in quam tendunt; & maxima, quia per se vniuersis nobilior, & Deo ipsi acceptior.

Ab ista charitatis perfectione sublimitati quodammodo omnis lex & omnes Prophetæ dependent, quia eam assequentes non solum ad legis custodiam incitantur, verum etiam interdum illuminantur, ut sapida quadam cognitione omnes leges diuinas & vniuersos Prophetas intelligant. Quis enim sanctos Patres & Doctores edocuit, ut diuinam scripturam verè intelligerent, & aptè ac dilucidè interpretarentur? Hæc est quæ multos viros sanctissimos literarum prorsus imperitos & mulieres, ut Catharinam Senensem, Brigittam, Hildegardem, & alias similes erudit, ut verba Dei mente perciperent, & multò melius, quam doctores, charitatis ieiunium, &

& spiritu superbię inflari callerent.

A nobis postulat Deus, vt ex toto corde, & non ex parte cordis, ex omni virtute & nō ex aliqua parte virtutis ipsum amemus. Quid sit ex toto diligere, attentē videamus. Profectō ex omni aut ex toto diligere est omnem amorem nostrum in Deo summo bono collocare; nihil amare præter eum, à quo esse vitam & omne bonum accipimus, aut si aliquid aliud amamus, solūm ea ratione, & ea mensura, & eo fine diligere, quo Deus ipse vult vt rem creatam amemus. Ille itaque ex toto amat, qui non solūm Deo contraria, sed etiam dissona prudenter abiecit, qui omnia sancti amoris impedimenta remouet. *Diliges Dominum Deum tuum ex omni mente tua.* Hoc autem, quod ex omni dicit, diuisionem in alia nullam admittit. Quantum enim dilectionis in hæc inferiora insumpseris, tantum necesse est vt ei adimas, quod totum est, ideoque pauci ex omnibus amici Dei appellati sunt quemadmodum scriptum est Mo-

Dei amici perfecti pauci,

Osee 10

sen fuisse amicum. Pauci, inquam, sunt, qui Dei amici perfecti appellantur; quoniam nō ex toto diligunt, sed amorem suum diuidūt, & in multa vana atque inutilia dispertiunt. Scriptū est per Oseā: diuisum est cor eorum, tunc interibunt. Hoc ergo est Deum ex toto diligere, vniuersa effectu (si quis potest) in minus affectu relinquere, &

N 4 omnes

omnes cogitationes, omnes affectiones, ad
 æterna sustollere, & omnibus laboribus, ac
 obsequijs nostris, non aliud, quàm Domini
 beneplacitum quærare; secundùm illud
 Rom. 12 Pauli. *Nolite conformari huic sæculo, sed reformamini in nouitate sensus vestri, vt probetis quæ voluntas Dei bona, & beneplacens & perfecta.* Ille namque non conformatur huic sæculo, qui sæculi inquinamenta non quærat; ille reformatur in nouitate sensus sui, qui igne charitatis accensus, natiuam vetustatem absumit, quo igne innouatus scit Dei voluntatem inuenire; & ea non desiderijs tantum, sed etiam actione præstare. In hac igitur voce sola; ex toto, & ex omni, miro modo explicata perfectio est, quia totum, & omne, & perfectum idem sunt, & non est ab homine perfectius obsequium requirendum quàm illud, quòd omnia homini possibilia continet, & nihil excludit.

Diliges (inquit perfectionis Magister) Dominum Deum tuum, ex toto corde tuo. Amorem voluntatis aut cordis, hoc est, internam charitatis affectum, primò loco præcipit, & præcipiendo suadet: quoniam in hoc natura & substantia charitatis & perfectionis sita est, & ab eo alia omnia perfectionis opera, tanquam riuus à fonte purissimo, tanquam splendor à luce, & verè tanquam effectus à causa promanant. Nam & bonus homo de bono
 thesaur.

thesauro suo profert bona. Dilige ergo Dominum Deum tuum toto & pleno cordis affectu; dilige tota rationis vigilatia & circumspeditione; dilige & tota virtute, vt nec mori pro eius amore pertimescas. Considerandum est (inquit Thomas) quod dilectio est actus voluntatis, quæ hic significatur per cor, atq; adeo præcipitur nobis, vt tota nostra intentio feratur in Deum, quod est, ex toto corde diligere. Consentit & sapiens idiota in hunc ferè modum scribens: Toto corde te diligere, clementissimè Domine Iesu Christe, immensitudo amoris est, nõ abduci blanditijs, non seduci fallacijs, non frangi iniurijs, sed integrè sic te diligere toto corde, vt ad nullius rei dilectionem cor magis inclinetur, quàm ad te, nec delectetur in aliqua re magis, quàm in te: minùs enim te amat, qui aliquid tecum amat, quod nõ propter te amat: totum namque exigit, qui totum hominem fecisti; in hac igitur sententia, ac maximi mandati parte, affectio voluntatis erga Deum præcipitur; sed qualis affectio? certè talis; vt perfectio sit (nam tota petitur) & non nisi à perfectis viris habeatur. Amoris enim affectio voluntatis actio est, non solius sed à gratia & diuino auxilio roboratè. Effectus autem similes sunt causis suis, & tanquam partus quidam, earum vim & naturam imbibunt, quare amoris affectio similis admodum

D. Tho.
2. 2. q.
44. ar. 5.

Idiota.
lib. 1.
contem.
cap. 12.

est ipsi, à qua procedit voluntati. Appetitur
verò sensibilis, quo visibilia concupiscimus,
in corde residens, si inordinatis affectibus
exuatur, quædam est voluntatis imago: &
cor appetitus domicilium, ipsius etiam fi-
gura perfecta & representatio viua est,
quare & ipsum cor, tum voluntatis, tum
affectionis, siue amoris est imago: perfec-
tissima, ita vt ex eius notitia, qualis amor
erga Deum habendus sit, ad hoc manda-
tum implendum: diliges Dominum Deum
tuum ex toto corde, sine vlla difficultate co-
gnoscamus.

Vt igitur Deum nostrum ex toto corde
diligamus, cor soliditatem substantiæ suæ
amori communicet; ita scilicet, vt amor, &
charitas nostra erga Deum solida sit, que
nulli tentationi cedat, nulli tribulatione
subdat, nullis delicijs, ac voluptatibus dis-
soluatur, nunquam in vana & terrena pe-
effluat, sed semper integra, semper constans,
semper firma perseueret: nam (vt Gregorius
ait) qui per illicita desideria diffuit, profectò
Deum non amat, quia ei in sua voluntate
contradicit. Hanc soliditatem charitatis illa
habebat qui dicebat: Scrutabor legem tuam,
& custodiam illam in toto corde meo. Hic
profectò internus amoris affectus solidus
est, qui minimè dulcedine & suauitate con-
tentus, magna facienda in Dei obsequium
statuit.

Psal.
118.

statuit, difficilia quærit, ardua & sublimia opera virtutis aggreditur, & mentem ad faciendum & patiendum mirabili ratione consolidat, & in puritatis amore confirmat. Charitas etiam nostra sit calida, siue ignea, id est, ardens & feruida, quæ semper spirituali quodam feruore huc, illucque moueatur, & nunquam præteritis laboribus aut obsequijs fatietur. Vnde egregiè Chryso-
Chryf.
hō. 12. ad
Philip.
 mus. Obluiscenda (inquit) rectè facta, & à tergo relinquenda sunt. Etenim & qui currit, non reputat quantum spatij confecerit, sed quantum adhuc desit. Et nos, non quantum virtutis impleuerimus, reputemus, sed quantum adhuc supersit. Quid enim nos iuuerit, quod confectum est, si quod deest, adiectum non fuerit. Tunc ergo charitas nostra ardens est, cum in curua senectute, imò & in ipso migrationis momento non quiescit, sed ad maiora desideria procedit. Charitas ad cælestia capienda omnibus suis conatibus se dilatat, & ad terrena admittenda se quantum potest, angustat. Amatores Dei, sola cælestia honorabilia & concupiscibilia reputant; & terrena, vt onera importabilia despiciunt; Dei cōspectui, & Angelorū, ac sanctorū choris frequēter imò iugiter se præsentant, & ab hominū oculis se libèter abscondunt: cogitationem veritatis, & affectus charitatis, cibos scilicet mētis sine vlla mensura capiunt &c.

Sit

Sit deinde charitas instar cordis sinuosa, quæ nulla dona expleant, nullus gradus virtutum saturet, nulla puritas adæpta repleat, sed semper quantumvis acquirat, ac si esset vacua ad maiorem sanctitatem adspiret. In his amoris sinibus, nunquam laborum & bonorum operum desiderio repletis, alimenta & instrumenta vitæ generantur, quæ membra spiritualis hominis viuificent atque sustentent. Spirituales hominis membra virtutes sunt, quæ sibi inuicem connexa ac colligata spirituales vitam faciunt, eiusque viuendationem constituunt. Hæc autem membra quoniam alio, nisi ardentibus desideriis repleantur, quorum est ipsa membra ad operum virtutis impellere, ad difficultates superandas roborare, & efficacia auxilia ad bene gerendum ex Domini largitate percipere. Quæ ergo desideria virtutis sunt quasi elaboratus sanguis, & quasi vitales spiritus in receptaculis cordis generati, id est, in sinibus charitatis quibus virtutum membris, & vita ad operandum, & resectio ad perseverandum tribuitur. Labor non fatigat amorem, tormētum amorem non superat, amor quiete fit inquietior. Quiescit afflictio, quiete tentatio, sed dilectio quiescere nescit, requies enim est eius inquietudo. De ipsa charitate (ait Laurentius Iustinianus) hoc sentiendum est, quod sit recta voluntas ab omnibus terrenis

*Iustin. de
charitat.*

cap. 13.

ac presentibus prorsus auersa, iuncta Deo inseparabiliter, & vnita igne quodam sancti Spiritus, à quo est, & ad quem refertur incensa, inquinamenti omnis extranea, corruptionis nescia &c. diuinæ contemplationis auida, in omnibus semper inuicta. Quam deniq; boni auida, quæ omnium virtutum summâ, omnium bonorum operum merita comprehendit. Verè animæ cor, quod semper inquietum erit, donec ad finem suum (qui complexus Dei est) lætè, fauste que perueniat. Disce, ô Christiane (inquit Bernardus) à Christo, quæ admodum diligas Christum. Disce amare dulciter, amare prudenter, amare fortiter. Dulciter, ne illecti: prudenter, ne decepti: fortiter, ne oppressi ab amore Domini auerramur. Ne mundi gloria seu carnis voluptatibus abducaris, dulcescat tibi præ his sapientia Christus, ne seducaris spiritu mendacij & erroris, luceat tibi veritas Christus, ne aduersitatibus fatigeris, confortet te virtus Dei Christus. Zelum tuum inflamet charitas, informet scientia, firmet constantia, sit feruidus, sit circumspectus, sit inuictus. Charitas ergo affectus verè his proprietatibus exornata, non in solo affectu se continet, sed ad effectum & opus procedit, quæ humani cordis gerens imaginem, nomine amoris ex toto corde digna cesebitur. Et hæc proculdubio est ipsissima vitæ spiritualis perfectio. Perfectus enim est, qui nunquam cor suum in

Ber. ser.
20. in
Cass.

yana

vana & terrena diffundit: qui semper, quantumcumq; spiritu creuerit, maiora & altiora desiderat qui numquam donis & meritis beatiatur, qui ad nihil amplius quam ad Deum amorem & charitatem afficitur.

Diliges Dominum Deum tuum ex tota anima tua, quae dilectio manifestè totius vitae spiritualis perfectionem continet, & scopum quem tendimus; ac totius virtutis finem comprehendit. Dilectio igitur ex tota anima qua ex vera charitate nobis infusa, Deo totam nostram vitam consecramus, & in holocaustum suauitatis offerimus: cum scilicet charitas ita vitam nostram moderatur, & omnes vitae actiones gubernat, vt Deo gratæ. Ille ex tota anima Deum diligit, quæ animam, id est, vitam suam non tamquam propriam, sed vt alienam respiciens, Deo cuius reuera est, eam restituit. Ille verissimè totam animam ac vitam suam creatori dedit, qui nec præmij recordatur, nec mercedem respicit, nec propriam aliquam commoditatem inquirat, sed hac cura in diuinam misericordiam iactata, solum placere, seruare, obedire, & amare concupiscit. Non enim nobis difficile omnia sustinere charitatis obtentu, si meditemur serio, quod Thomas Aquinas annotauit, Deum esse veluti animam, & vitam nostræ animæ, ac ideo æquum esse, vt quod corpus præstat animæ,

*D. Tho.
opus. 16.
de dilect.
Dei.
cap. 20.*

id ipsum nos Deo nostro præstemus, & ob
 eius amorem faciamus. Deus quidem animæ
 humanæ anima & vita est. Nam & hæc in
 Deuteronomio legimus: *Elige vitam, ut &*
tu viuas, & semen tuum, & diligas Domi-
num Deum tuum, atque obedias voci eius, &
illi adhareas, ipse est enim vita tua & longitu-
do dierum tuorum. O dulcis ac fælix vita, quam
 si volumus, nec humanarum rerum euen-
 tus contristabunt, nec ægritudo soluet, nec
 mors amara surripiet. O vera, & summa
 vita (inquit Augustinus) à quo, per quem
 & in quo viuunt omnia, quæcumque verè
 & beatè viuunt. Anima igitur nostra à cor-
 pore suo discat quam ratione debeat
 Deum vitam suam amare, & ei summis
 conatibus adhærere. Corpus omnes vires,
 & nervos in eius obsequium & conserua-
 tionem occupat, à qua se vitam & sen-
 sum & motum habere non ambigit: & ni-
 hil aliud timet nisi ab anima separari, aut
 ab amplexibus eius auelli. Vade, ô anima,
 ad corpus tuum, & considera vias eius, &
 dulce perferetæ charitatis sapientiam. Si non-
 dū spiritus Dei tui spirat, si nondū vocē eius
 audis, voca illum assiduis orationibus & ge-
 mitibus, & ingreditur in te spiritus, & viues,
 & tanti hospitis aduentu lætaberis. Appete
 illum vehementissimis desideriis, quoniam
 præoccupat, qui se concupiscunt, ut illis
 se

Aug.
lib. mex
ditat. 6.
32.

Deut. 30. v. 20

se prior ostendat. Præpara te ad suscipiendum illum, quia hic secum incorruptionem affert, hoc est, internam munditiam & puritatem, incorruptio autem facit esse primum Deo. Et si aliquando Deum tuum, vitam scilicet tuam intus habitantem & vivificantem ex indicijs & coniecturis persentiaris, omne studium tuum, omnis cura & diligentia tua, omnis actio tua sit Deo subposita. Deo inhærere, Deum brachijs purissimæ amoris amplecti. Enitere hanc veram vitam semper possidere, & quidquid feceris, quidquid concupiueris, quidquid cogitaueris, hoc unum tendat, ut huic tuæ vitæ placeas huic tuæ vitæ inhæreas, hanc tuam vitam (quæ in seipsa summè perfecta est) in te ipsa totos dies ac noctes augeas atque perfectas & sic, ô religiosè, Deum ex tota anima diligis, & perfectionem quàm queris, siue deo reperisti.

Diliges Dominum Deum tuum ex tota mente tua. Inter animam & mentem siue spiritum, aliquod interesse discrimen Apostoli probat auctoritas. Vivus (inquit) est sermo Dei & efficacis & penetrabilior omni gladio accipiti: & pertingens usque ad diuisionem animæ ac spiritus. Manifestum est animæ & spiritus siue mentis (quod idem est) aliquod esse discrimen: & rursus ipse Paulus alio loco eandem differentiam designat, ita scribens

Hebra.
4.

ipse Deus pacis sanctificet vos per omnia, ^{1. Tess.}
 ut integer spiritus vester, & anima, & cor- ^{5.}
 pus sine querela in aduentu Domini nostri
 Iesu Christi seruetur. Hanc ergo patres in-
 ter animam & spiritum, siue mentem di-
 stinctionem constituunt, non quod sint duæ
 substantiæ natura & essentia diuisæ; sed quod
 sint duo officia, aut duæ functiones eiusdem
 formæ humanæ, distinctis effectibus separa-
 tæ. Anima namque dicitur forma hominis
 immaterialis, & immortalis, quatenus vege-
 tat corpus, & sensum ac motum homini cõ-
 munem etiam brutis attribuit: spiritus verò
 siue mens dicitur eadem anima, quatenus
 intelligit, & amat, & est liberi arbitrij capax,
 in quo cum cælestibus spiritibus conuenit.
 Vnde Ambrosius: Anima viuimus, spiritu ^{Ambros.}
 intelligimus, vita nobis carnalis cum bestijs ^{ad Heb.}
 communis est, rationalis & spiritualis cum ^{4.}
 Angelis. Et Anselmus: spiritus noster non ^{Anselm.}
 est vniuersa anima, sed aliquid eius, id est, il- ^{ibi.}
 lud quo ratiocinamur, intelligimus, sapi-
 mus, per quod & præponimur pecoribus,
 quia illa sunt rationis expertia. Itaque spiritu
 intelligimus cum angelis, anima viuimus
 cum bestijs. Omnis in eo adhibenda cura
 est, ut animi agitatio in officio retineatur;
 quod assequemur, si eam mentis imperio
 subijciamus. Quæadmodum per oculum corpus
 videt, sic animus cernit per mentem.

O Diliges

Diliges Deum tuum ex tota mente tua id est, ex omni spiritu tuo. Charitatem ex tota mente in duobus positam esse existimamus. Alterum est, ut mentem, id est, spiritum nostrum, qui Dei capax est, & nullo bono nisi infinito, atque immenso impletur, Deo possidendū & inhabitandum tradamus. Alterum verò, ut partes spiritus nostri, memoria, intelligentia, atq; voluntas iugiter Deo adhæreant, & purissimum ac sanctissimum cultū exhibeant. Deus quidem, qui immensus dicitur, & cælum & terrā implet in omnibus locis & in omnibus rebus est per essentiam, presentiam & potentiam. Per essentiam certè, quia eius diuina substantia nullis clausa terminis, nullis circūscripta limitibus, nullis locis definita omnibus rebus, ac locis inuisibilis adest, quàm ipsaemet res, vel ipsamet loca adsunt sibi. Per presentiam verò, quia nihil Deum latet. Omnia autem nuda & aperta sunt oculis eius. Deus omnia intuetur, vniuersa discernit, præterita, presentia & futura, & quicquid est aut esse potest, manifestè cognoscit. Per potentiam deniq; est Deus in omnibus, quia eius regia potestas omnibus rebus imperat, eius vis, sicut omnia fecit, ita omnia cōseruat, mouet, dirigit, & gubernat. Qui facit magna & incomprehensibilia & mirabilia quorū non est numerus. Ponamus ergo ante oculos mentis, quæ illa natura sit, quæ

Zere. 23.

Hebræ.

4.

Iob 9.

quæ tener omnia, implet omnia, circumple-
 ditur omnia, superexcedit omnia, susti-
 net omnia. In solo cælo totus, & in sola
 terra totus, & in cælo & in terra totus,
 & nullo contentus loco, sed in seipso v-
 biq; totus. Speciali quadam ac nobiliori ra-
 tione Deus in iustorū mentibus esse dicitur,
 in quibus suas habet delicias, suam sanctitatē
 benignius ostendit, & prouidentiaē r̄unus
 dulcius & specialius exercet. Deus manet in
 iustis, & habitat in illis, tamquam in templo
 magnifico, in quo à puris mētibus adoratur,
 & colitur. Quare Paulus: Nescitis, quia tem-
 plum Dei estis, & spiritus Dei habitat in vo-
 bis. Templum enim Dei sanctum est, quod
 estis vos. Vos estis templum Dei viui, sicut
 dicit Deus: quoniam inhabitabo in illis &
 in ambulo inter eos, & ero illorum Deus, &
 ipsi erunt mihi populus. Vnde thronus, aut
 sedes Dei dicitur anima iusti, in qua ipse.
 Deus requiescit, & in iustorū cordibus, tam-
 quam in propria domo cōmoratur, & tam-
 quā in templo colendus & adorādus assistit
 Oprimè namq; dixit Augustinus: fatendum
 est vbiq; esse Deum, per diuinitatis presen-
 tiam, sed non vbiq; per habitationis gratiam.
 Cumq; vbiq; est, non in omnibus habitat,
 etiam in quibus habitat, nō æqualiter habi-
 rat. Et vnde in omnibus sanctis sunt alij alijs
 sanctiores, nisi abundantius habendo habi-

Aug.
epist 57.

Pro. 8.

1. Cor. 3

2. Cor. 6

tatorem Deum. Omnibus autem iustis hoc commune est, ut Deum in se per gratiam possidentes, voluntatem habeant diuinae voluntati concordem. Deum ex tota mente diligere est. ei ex amore mentem nostram templum & thronum exhibere, ita scilicet, ut omnis nostra vita & omnis nostra actio, & cogitatio in hoc tendat, ut spiritum nostrum in templum Dei paremus, & in gloriosam sedem offeramus. Scriptum est enim: Quonia domum tuam, Domine, decet sanctitudo in longitudine dierum. Tunc ergo, o homo, Deum ex tota mente diligis, cum amor charitatis in te habitans ita ardens est, ut tuum spiritum pacatum Dei templum efficiat: cum indes gratiam, & puritatem promoues: cum te ipsum in omnibus a Deo regi, ac gubernari sinis. Quid maius quam quod Deus habitet in nobis? Quid excellentius, quam quod Creator omnium spiritui nostro inspecto assistat? Quid mirabilius, quam quod ineffabile maiestas, quam caeli & terra non capiunt, tanquam hospes apud latebras mentis nostrae, non ad horam, sed semper maneat? Hoc arcanum tam stupendum, quod Deus intra nos sit, memoriam excitet, ut sine ulla intermissione (quantum fragilitas humana fert) eius recordemur; intellectu exacuatur, ut in eum intueamur, & tantam pulchritudinem contemplemur; voluntatem inflamet, ut illum mille

Ps. 92.

desiderijs amplexemur, inidò infinitis amori-
 bus diligamus. Si Deū intra nosmetipsos co-
 gitare didicerimus, & cū eo in secreto mētis
 cubiculo morari nouerimus, tanquā omnia
 mundana excedentes, & nosipfos superan-
 tes, & ab omnibus creaturis exoluti sciemus
 ad Deum alis charitatis volare, & non iā ex
 parte mentis, sed ex tota mente diligete. In
 spiritualibus & inuisibilibus cum aliquid su-
 premū dicitur, non quasi localiter supra cul-
 men, aut verticem cali constitutum, sed inti-
 mum omnium significatur. Adscēdere ergo
 ad Deum, hoc est, intrare ad semetipsum; &
 non solum ad se intrare, sed ineffabili quodā
 modo in intimis etiam seipsum transire. Qui
 ergo seipsum (vt ita dicam) interioris intras,
 & intrinsecus penetrans transcendit, ille ve-
 raciter ad Deum adscēdit. Ingrediamur igitur
 nosipfos intellectu, & affectu, & iam
 creata superauimus. & ad Deum adscendi-
 mus. Deum dilige: e ex omnibus viribus nihil
 aliud est, quam omnes vires & potētias no-
 stras in diuinū famulatū impēdere, & ex ve-
 ra charitate in amoris obsequio & augmēto
 collocare. Ornantur etiam istę potentie qui-
 busdā donis Dei. Intellectus ornatur sciētia
 & prudētia; imaginatio, circūspectio, & re-
 quie; voluntas & appetitus virtute multipli-
 ci. Hęc perfecta voluntas, qua renouamur
 in nouitate sensus, & probamus, quę sit
 O 3 volun-

*Hugo
 libr. 1.
 de van.
 mundi.*

voluntas Dei bona, & beneplacens, & perfecta. Quam etiam, si opus non adfit, quæ potestas operandi deest, misericors Dominus cumulatè remunerat. Numquam enim merito caret (vt ait Leo Papa) etiam tenui facultate, bonæ voluntatis opulentiâ. Deum etiam ex omnibus viribus diligis, cum voluntas, quæ est prima & suprema vis, caritas mouet & dirigit, vt Deo placeant, Deum querant, & eius in omnibus subdantur imperio. Moueat igitur intellectum, vt intellectum suum inquirat; quis sit, quia suprema, & infinita substantia: qualis sit, quia sine vlla qualitate pulcherrimus, optimus, sapientissimus, potentissimus: nã quidquid in Deo est, non aliquid discretum à Deo, sed ipse Deus est: Quomodo habendus sit, nempe diuinam voluntatem implendo, & nostram semper voluntatem abnegando. Postquam verò intellectus Deum inquisiuit, quæ situm intelligat, & hanc si nõ totam ac præcipuam occupationem habeat, vt eum contempletur, quoad amoris studium voluntatem alliciat. Contemplatio non in speculatione consistat, sed ad agnoscendam & faciendam Dei voluntatem moueat. Ex quo fiet vt intellectus quantumuis illuminatus, aut scientie lucæ aut sapientiæ & contemplationis dono, nequaquam nimis in suo sensu abundet. *sed*

Psa. 15. Ecclesiæ definitionibus se subdat. Hic est intellectus

tellectus, de quo sanctus David: intellectus
 bonus omnibus facientibus eum, laudatio
 eius manet in sæculum sæculi. *Pf. 15.* Moneat deni-
 que voluntas memoriam, vt Dei semper re-
 cordationem conseruet, eorum quæ ad pla-
 cendum Deo pertinent, reminiscenciam te-
 neat, & dilectum suum apud seipsam inde-
 lebili cogitatione reponat.

Illi sanè dicuntur ex virtute diligere, qui
 Dei sunt diligentes amatores, qui Deū fer-
 uide amāt, & qui strenuè omnem defectum
 cauent, & virtutis opera sollicitè & diligen-
 ter exercēt. Ille Deum ex tota virtute diligit,
 qui eximia quadam diligentia suæ mētis pu-
 ritatem retinet, & omnem minimam etiam
 maculam vehementer timet. Si vis ergo, ô
 religiose, esse perfectus, & veram virtutem
 consequi, & ad mentis puritatem festinare,
 prudenti quadam & sollicita circumspectio-
 ne te & omnia ad te pertinentia considera.
 Hoc te doceat amor Dei (qui non cæcus est,
 sicut amor sæculi, sed omnia videns, vniuer-
 sa prospiciens tanquam magister sapientissi-
 mus) te inter laqueos viuere, inter tendicu-
 las, & præcipitia transire, cum hostibus &
 inimicis sanctitatis cōuersari; ex quo cogno-
 sces, magna diligentia opus esse, ne cadas, ne
 decipiaris, ne rerum mundanarum affecti-
 bus illigeris. Quid enim à nobis querit Chri-
 stus, qui tanta sollicitudine nos quæsiuit, nisi

ut diligentes simus, & feruidi, & solliciti am-
 bulemus cum eo? In hoc igitur feruore amo-
 ris & bonorum operum, charitas ex tota vir-
 tute consistit. Quare charitas ex tota virtute
 à perfectione non distat, quæ nihil aliud esse
 potest, quàm diligens charitas, strenuè se Deo
 iungens, grauitèr mala cauens, & sollicitè ac-
 que perfectè actibus bonis intendens. Unde
 scitis, ô viri iusti, vos charitatem habere? unde
 vos verum Dei amorem possidere cognos-
 scitis? Certè id coniectamur, ex eo quod tri-
 bulamur, & ex eo quod pro Deo pressuras
 & tribulationes patimur. Si enim flamma in-
 dicat ignem, & splendor lucernam detegit,
 tribulatio pro Deo patienter sustentata ignem
 charitatis absconditum & latentem ostendit.
 Hanc ergo amorem perfectissimum Deus à
 viris iustis & perfectis exposcit. Cum ait:
 diliges Dominum Deum tuum ex omni fortitu-
 dine tua. Augustinus dicit: fortitudinem esse
 amorè omnia propter Deum facile perferè-
 re. Quare diligere ex omni fortitudine est,
 Deum amare, ut quis nec tentationibus ce-
 dat, nec in tribulationibus succumbat. Quis
 (ait Paulus) nos separabit à charitate Chris-
 ti? tribulatio? an angustia? an fames? an
 nuditas? an periculum? an persecutio? an gla-
 dius? &c. O fortis charitas, ô robustus & in-
 superabilis amor: qui nouit bona agere, nouit
 & mala sustinere. Ille ex tota fortitudi-

Aug.
lib. de
monach.
morib.

1. 15.

Rom. 8.

ne diligit, qui honores, dignitates, & bonam opinionem contemnit: & præ amore charitatis & desiderio virtutis infamiam, finistram opinionem, & infimum locum libens & voluntarius admittit. Ille ex tota fortitudine diligit, qui dolores corporis, ægitudines, & suæ carnis molestias patienter & alacriter tolerat. Qui paratus est mortem violentâ & immaturam pro Christo, & pro amore innocentie subire, & mortem naturalē instantē, quoquo modo adueniat tolerare, & amabilem hanc vitam pro alia meliori, & amabiliori deserere. *Fortis est Cant. 8.*
vt mors dilectio. Quia mortem pro Deo alacriter suscipiendo, ipsam mortem vincit, & morientes à morte naturali in vitam immortalem, & semper duraturam adducit. *Fortis vt mors (inquit Augustinus;)* *Aug. ad Psal. 47.*
nam quomodo mors violentissima est ad auferendum, sic charitas violentissima est ad saluandum; imo & fortior morte, quia & veram mortem scilicet graue peccatum in nobis occidit, & ipsi peccati morti verba vitæ auctoris vsurpans, minatur, dum dicit: *O mors, ero mors Osee. 13*
tua. Sed si fortior morte charitas, quare solum dicitur fortis vt mors? Certè (respondet Bernardus) quia ipsa mors est, & seipsa fortior esse non potest. Bona mors, non vitæ, sed mortis. Bona mors

mors & nequaquam abhorrenda, quæ
tam etsi adimit, non perimit. Adimit que-
dem, sed ad tempus, restituendam in tempo-
duraturam sine tempore. Illa igitur charitas
quæ ita fortis est, ut omnia bona potenter
sectetur, & omnia mala, & aduersa pro Deo
summè dilecto sustineat, non potest aliter
esse quam ipsa vitæ nostræ perfectio. Quo-
namque deesse poterit talem charitatem ho-
benti? Sanè nihil; cum ita sit in omnibus ve-
ritatis bonis radicans, atque fundatus, ut
turbationibus tentationum perturbetur, nec
ipsa morte omnium terribilissima à bono
honesto separetur.

CAPVT XXV.

*Perfectionis substantiam, etiam in frater-
nitate consistere: Et quid sit
fraterna charitas.*

Hucusque de perfectione egimus, qua
tione nos iungit Deo, ultimo fini nostræ
Nunc de eadem, quatenus nos iungit vniuersi
Ecclesiæ mēbris tā triūphantis, quā militantis
tis ac omnibus hominibus disseramus. Præ-
cipio quid fraternæ charitatis nomine intel-
ligamus, aperiendum est. Dilectio igitur fra-
terna est, motus voluntatis charitate forma-
ta, quo proximus nobiscum diuinæ boni-
tatis